

Rol en positie van de Waddenacademie

Advies aan de Waddenacademie

28 april 2012.

*Ir. Hendrik R. Oosterveld,
Adviseur, coach, bestuurder.
Julianalaan 7,
9641 LX Veendam.
Tel.: 0598-690518.
Mobiël: 0655824471
E-mail: oosterveldhendrik@hetnet.nl*

*Ing. Douwe A. Hollenga,
Politiek & lobby consultant,
Het Want 4,
9733 BA Groningen
Tel.: 050-5412117
Mobiël: 0646382201
E-mail: d.hollenga@planet.nl*

Inhoudsopgave

	pag.
1. Inleiding en opdracht	3
2. Aanpak	4
2.1. Algemeen	4
2.2. Bestuurlijke omgeving	4
3. Taakinvulling Waddenacademie	6
4. Wisselwerking beleid, samenleving en wetenschap	8
5. Bevindingen en constatering	11
5.1. Constatering op basis van literatuur en eigen waarnemingen	11
5.2. Samenvatting bevindingen op basis van gevoerde gesprekken	12
6. Advies	17
Literatuuroverzicht	21
Bijlage 1. Passage uit brief van de provincies aan Minister Schultz, 13-12-2011	24
Bijlage 2. Lijst van personen waarmee is gesproken	26
Bijlage 3. Lijst met gebruikte afkortingen	27

1. Inleiding en opdracht

In uw brief van 17 november hebt u ons gevraagd om u van advies te dienen over een aantal strategische vragen voor korte, middel- en lange termijn aangaande de positie van de Waddenacademie.¹ In onze brief van 30 november 2011 hebben wij positief op uw verzoek gereageerd en aangegeven hoe wij denken inhoud te geven aan onze advisering.² Op 18 januari 2012 hebben we advies uitgebracht over uw eerste vraag.³ Tijdens de bespreking van de tussenrapportage met uw Bestuur bleek dat de Waddenacademie ons advies ook wilde gebruiken bij de midterm-review van de Waddenacademie. Daar stemmen we uiteraard van harte mee in.

In onderhavige rapportage gaan we in op de adviesvragen van de Waddenacademie] t.w.:

2. De verankering en acceptatie van de Waddenacademie in het Noordelijke politieke en sociaal-maatschappelijke landschap

Uitgaande van haar taken (programmeren, coördineren en informeren van (de resultaten van) onderzoek) is het voor de Waddenacademie van belang om de wisselwerking tussen beleid en wetenschap in het waddengebied zo goed mogelijk gestalte te geven. We gaan in op de vraag hoe de positie van de Waddenacademie wordt ervaren en wat van belang is voor de toekomst.

3. De relatie van de Waddenacademie met de private sector.

Moet de Waddenacademie haar relatie met de private sector versterken en zo ja, met welke partijen en wat is hierbij de aangewezen marsroute?

4. Het omgaan met politiek-gevoelige dossiers.

Het waddengebied is politiek gevoelig gebied. Tot op heden is de Waddenacademie erin geslaagd om zelf geen onderdeel te worden van de discussie. Hoe zorgen we ervoor dat zo blijft?

5. De relatie van de Waddenacademie met 'de burger'

De Waddenacademie zet verschillende instrumenten in om de kennis van het waddengebied naar de burger te communiceren. We gaan in op de vraag hoe geoordeeld wordt over de communicatie van de Waddenacademie en waar verbetering nodig is en hoe.

¹ Waddenacademie. Adviesfunctie voor Waddenacademie. Leeuwarden, 17 november 2011.

² Oosterveld, Hendrik. Adviesfunctie voor Waddenacademie, offerte. Veendam, 30 november 2011.

³ Hollenga, Douwe. Tussenrapportage rol Waddenacademie bij het Waddenfonds. Groningen, 18 januari 2012.

2. Aanpak

2.1 Algemeen

We onderschrijven dat het voor de Waddenacademie van groot belang is hoe de wisselwerking tussen beleid, samenleving en wetenschap wordt vormgegeven. We hebben de onderwerpen genoemd onder de adviesvragen 2 t/m 5 in samenhang behandeld. We nemen vastgesteld beleid als uitgangspunt van onze advisering. Waar nodig hebben we ons georiënteerd op relevante literatuur.

Op basis van enkele oriënterende gesprekken met gedeputeerde Tineke Schokker van het Regie College Waddengebied (RCW), Rindert Dankert [voorzitter Sociaal-economische Denktank Waddenacademie] en Wilfred Alblas van het samenwerkingsverband Coalitie Wadden Natuurlijk hebben we op hoofdlijnen inzicht gekregen over wat er bij het beleid en in het “veld” leeft.

Op basis van deze gesprekken hebben we een vragenlijst uitgewerkt, die we vervolgens als gespreksleidraad hebben gebruikt. We hebben gesprekken gevoerd met mensen uit overheid, bedrijfsleven, wetenschap, recreatie sector en natuurorganisaties. We zijn daarbij in het algemeen ingegaan op hoe men de Waddenacademie ervaart en wat men eigenlijk zou willen wat de Waddenacademie zou moeten doen. In bijlage 2 is de lijst opgenomen van de personen waar wij gedurende onze werkzaamheden op enigerlei wijze mee hebben gesproken of informatie hebben gekregen. De gevolgde werkwijze heeft tot gevolg dat de kritische opmerkingen wat meer in beeld komen.

Daarnaast hebben we ons op hoofdlijnen een beeld gevormd van de aanpak van de Waddenacademie aan de hand van de ons toegezonden publicaties. We hebben verder relevante literatuur geraadpleegd over de wisselwerking tussen beleid, samenleving en wetenschap.

Ons advies eindigt met een aantal waarnemingen, conclusies en aanbevelingen over de gestelde adviesvragen inzake de genoemde wisselwerking en welke mogelijke stappen [marsroute] zouden kunnen worden gezet.

2.2 Bestuurlijke omgeving

Bij de adviesaanvraag is gevraagd rekening te houden met ontwikkelingen op basis van het Rapport Berenschot.⁴

Op basis van dit rapport is de Raad voor de Wadden (RvdW) inmiddels feitelijk opgeheven. Een daartoe strekkend Wetsontwerp is in voorbereiding.

De positiebepaling van het RCW is nog gaande. Duidelijk is dat het secretariaat sterk wordt ingekrompen. Het RCW lijkt zich in de toekomst vooral te willen richten op afstemming, het delen van informatie, het geven van richting van beoogde ontwikkelingen in het Waddengebied e.d. De uitvoerende taken wil men neerleggen bij de daarvoor verantwoordelijke instanties. Naast de deelnemende overheden

⁴ Camps, T.et.al. Toekomst Bestuurlijke organisatie Waddengebied. Berenschot Utrecht, 2010

zullen ook een vertegenwoordiger van natuur- en milieuorganisaties en een vertegenwoordiger van het bedrijfsleven worden uitgenodigd aan de beraadslagingen deel te nemen. Er zal een onafhankelijk voorzitter worden benoemd.

Ook bij Interwad heeft een sterke bezuiniging plaatsgehad en de website Waddenzee.nl is overgedragen aan het RCW-secretariaat. Over sommige kennisonderdelen [bijv. Watlas, Geoportaal, Feiten en Figuren] is nog discussie gaande of deze elders kunnen worden ondergebracht. Deze onderdelen zijn inmiddels niet meer op Waddenzee.nl te vinden.

De provincies werken thans aan een Gemeenschappelijke Regeling voor de invulling van het Waddenfonds.⁵ De provincies zien het RCW als vertegenwoordiger van de in het gebied optredende overheden. Dit college willen de provincies betrekken bij het tot stand komen van het Uitvoeringsprogramma, maar ook als platform gebruiken voor het bereiken van afstemming en synergie. Verder spreken de provincies over het instellen van een onafhankelijke kwaliteitscommissie. In bijlage 1 zijn enkele passages uit de brief aan de Minister van Infrastructuur en Milieu verwoord. De definitieve organisatievorm en –inrichting van de organisatie van het Waddenfonds is op 6 maart voorgedragen aan Provinciale Staten⁶. In dit voorstel aan de Staten van de drie waddenprovincies wordt aangegeven dat het Waddengebied integraal moet worden benaderd en als één ondeelbaar Waddengebied moet worden gezien. De uitvoeringsorganisatie moet aan de volgende kernwaarden voldoen: integraliteit, onafhankelijkheid, draagvlak en professionaliteit. Er komt een transparant en democratisch gelegitimeerd besturingsmodel met een Algemeen Bestuur [9 leden, t.w. 2 gedeputeerden en één Statenlid voor elke provincie] en een Dagelijks Bestuur [de drie gedeputeerden Waddenfonds]. Het Bestuur wordt ondersteund door een kleine professionele onafhankelijke organisatie. Het uitgangspunt is dat het Waddenfonds niet zelf projecten of programma's verwerft, maar deze faciliteert en stimuleert. Duurzame kennishuishouding, [beleids-] evaluaties & monitoring en de inzet van een onafhankelijke kwaliteitscommissie zijn daarbij instrumenten. De provincies houden daarmee hun verantwoordelijkheid voor de uitvoering van beleid. De kaderstellende rol van Provinciale Staten bij de besteding van het fonds zal vorm worden gegeven door een Uitvoeringsplan dat vierjaarlijks door de drie Staten wordt vastgesteld.

In onze eerste tussenrapportage⁷ zijn we al ingegaan op de ontwikkelingen rond het Waddenfonds. Hoe precies de rol van het RCW zal worden is op dit moment nog onduidelijk en zal ook afhangen van de positiebepaling van het RCW. De Trilaterale samenwerking tussen Denemarken, Duitsland en Nederland wordt voortgezet. Wel is op basis van een evaluatie de organisatie gemoderniseerd. Om de drie jaar wordt er een Trilaterale Regeringsconferentie voorzien, waarbij het ministerie van EL&I [voorheen LNV] delegatieleider is. De Waddensea Board is het centrale besturingsorgaan. Ter voorbereiding van de conferentie wordt er onder ander een Wetenschappelijk Symposium georganiseerd. Het Trilaterale Waddensecretariaat [CWSS] is gehuisvest in Wilhelmshaven.

⁵ Gedeputeerde Staten van Fryslân.(mede namens Groningen en Noord-Holland Decentralisatie Waddenfonds, brief aan de Minister van Infrastructuur en Milieu. Leeuwarden, 13 december 2012

⁶ Gedeputeerde Staten provincie Groningen (idem Fryslân en Noord-Holland). Voordracht inzake de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds. Groningen, 6 maart 2012

⁷ Hollenga, Douwe. Tussenrapportage rol Waddenacademie bij het Waddenfonds. Groningen, 18 januari 2012.

3. Taakinvulling Waddenacademie

De Waddenacademie is ervoor om het Waddensysteem als geheel te bestuderen, kijkend naar het hele samenspel van ecologie, economie, cultuur, geologie, klimaat en sociale ontwikkelingen in het gebied, aldus Prof. Kabat.⁸ Het gaat daarbij ook om economische en ruimtelijke ontwikkelingen.

De Waddenacademie heeft tot taak⁹:

- Het identificeren van domeinoverstijgende kennisleemtes ten behoeve van de duurzame ontwikkeling van het waddengebied en articuleren van het voor het waddengebied relevante onderzoeksvragen.
- Het bevorderen van een samenhangende onderzoeksprogrammering op regionaal, nationaal en internationaal niveau.
- Het bevorderen van kennisuitwisseling in de kenniswereld, overheid en bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

In het jaarverslag 2009-2010¹⁰ wordt aangegeven hoe deze taak wordt ingevuld. Een zeer belangrijk document is de Kennisagenda als ook het Advies dat uitgebracht is ten behoeve van de Trilaterale Ministersconferentie in Sylt, maart 2010.¹¹ Dit heeft er toe bijgedragen dat in de Verklaring van Sylt¹² is opgenomen “dat een gezamenlijke en interdisciplinaire onderzoeksagenda noodzakelijk is om in een veranderende wereld de natuurlijke waarden te beschermen en duurzame gebruiksperspectieven te ontwikkelen.” Het opzetten van een trilateraal onderzoeksplatform wordt gesteund dat bij voorkeur rechtstreeks gelieerd is aan bestaande nationale netwerken.

In maart 2009 heeft de Waddenacademie de integrale Kennisagenda uitgebracht¹³. Hiermee is een basis gelegd voor het identificeren van domeinoverstijgende kennisleemtes en het articuleren van relevante onderzoeksvragen. Deze integrale kennisagenda is op het principe van co-creatie gebaseerd.¹⁴ Voor de totstandkoming zijn verschillende bijeenkomsten voor diverse stakeholders georganiseerd. Aan deze kennisagenda hebben ook diverse Position Papers ten grondslag gelegen [zie literatuuroverzicht].

Prof. Kabat stelt : ‘De afgelopen 2 jaar heeft de Waddenacademie er hard aan gewerkt om de communicatie tussen wetenschappelijke disciplines , beleid en praktijk te verbeteren. De openheid van de Waddenacademie is niet alleen gebaseerd op openheid gericht op beleidsmakers en wetenschappers. Ook het bedrijfsleven en natuurlijk de bewoners spelen in het waddengebied een belangrijke rol, die de Waddenacademie niet wil veronachtzamen. We moeten ons openstellen voor iedereen in het gebied.’¹⁵

⁸ Kabat, Pavel. Interview in jaarverslag 2009&2010. Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2011.

⁹ Waddenacademie-KNAW. Jaarverslag 2009&2010. Leeuwarden , 2011.

¹⁰ Idem

¹¹ Waddenacademie-KNAW. Towards a trilateral research agenda. Sylt, 2010.

¹² 11th Trilateral Governmental Conference on the Protection of the Waddensea. Sylt Declaration and 2010 Joint Declaration. Westerland/Sylt, March 2010.

¹³ Waddenacademie. Integrale kennisagenda: kennis voor een duurzame toekomst van de Wadden. Leeuwarden, 2010.

¹⁴ Kabat, Pavel. Interview in jaarverslag 2009&2010. Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2011

¹⁵ Idem

De Waddenacademie¹⁶ legt op twee manieren verantwoording af over de wijze waarop de hoofdtaken (agenderen, programmeren en informeren) worden uitgevoerd.

Elk half jaar wordt er aan DLG (Dienst Landelijk Gebied) schriftelijk gerapporteerd over de voortgang, de financiële stand van zaken en over de wijze waarop de activiteiten van de Waddenacademie zich verhouden tot de oorspronkelijke projectaanvraag waarmee de middelen zijn verkregen.

Daarnaast wordt er één keer per jaar aan de KNAW verantwoording afgelegd over de activiteiten in het afgelopen jaar en over de wijze waarop de middelen zijn ingezet. Hoewel niet verplicht wordt ook over elk boekjaar, dat loopt van juli t/m juni, een accountantscontrole uitgevoerd.

Bovengenoemde verantwoording is vooral financieel van aard, hoewel in de rapportages ook wordt aangegeven wat er inhoudelijk wordt gedaan.

De echte inhoudelijke beoordeling geschiedt door middel van een externe visitatie. Als KNAW-instituut wordt de Waddenacademie een keer in de zes jaar beoordeeld door een internationale externe visitatiecommissie. Deze externe visitatie geschiedt voor 1 juli 2014, wanneer de Waddenacademie zes jaar bestaat. De interne mid-term evaluatie staat gepland voor juni 2012.

De Waddenacademie heeft veel aan communicatie [symposia, publicaties, lezingen, website] gedaan. Zij beschikt evenwel niet over een vastgesteld samenhangend communicatieplan.¹⁷

¹⁶ Deen, Klaas. E-mailbericht. Leeuwarden, 16 februari 2012,

¹⁷ Deen, Klaas. E-mailbericht. Leeuwarden, 16 februari 2012,

4. Wisselwerking beleid, samenleving en wetenschap

De wisselwerking tussen beleid, samenleving en wetenschap is ook in het Waddengebied een terugkerend thema wat er ook op duidt dat dit steeds weer opnieuw een zoektocht is hoe hier het beste invulling aan kan worden gegeven.

‘Als RCW zien we ons regelmatig gesteld voor beleidsvraagstukken die zo ingewikkeld zijn dat we behoefte hebben aan achtergrondinformatie gebaseerd op wetenschappelijke kennis’, aldus John Jorritsma, voorzitter van het RCW.¹⁸ Hij vervolgt: ‘Het gebeurt ook dat bestuurders van het RCW een conferentie van de Waddenacademie bezoeken en zich aan het einde van de dag afvragen: En op welke beleidsvraag geeft deze dag antwoord? Aan de ene kant moet kennis zich onafhankelijk kunnen ontwikkelen, aan de andere kant moeten wij vanuit het RCW denk ik duidelijker aangeven op welke terreinen wij behoefte hebben aan kennis. Om toch weer het Programma Rijke Waddenzee aan te halen: in dit programma werken beleidsmakers en kenniswerkers goed en evenwichtig samen. Daaruit halen we maximaal profijt voor het gebied. Dat kan op meer terreinen. Daar zijn we ons bewust van en dat is natuurlijk al een belangrijke stap.’¹⁹

Er is een beweging van Government naar Governance, aldus professor Mol.²⁰ De publieke [bureaucratische] macht neemt af, terwijl de markt -, de morele [inspirerende] - en wetenschappelijke macht aan betekenis winnen. Er komt een actievere maatschappij [burgers] met netwerken en wederzijdse afhankelijkheid. Er is een verschuiving naar zowel internationaal als lokaal. Combinaties maken van activiteiten is nodig. Er is geen blauwdruk, anticiperende sturing is nodig met een naar buiten gerichte [internationale] blik. Deelfora op lokaal niveau kunnen helpen.²¹

Prof. W.Derksen geeft in zijn boek²² een interessante beschouwing over het verbinden van kennis en beleid. Het is ook “een leerboek voor beleidsmakers om te leren hoe ze kennis en beleid beter met elkaar kunnen verbinden, hoe ze kennisvragen kunnen formuleren, hoe ze onderzoek moeten begeleiden, hoe ze kennis in nieuw beleid kunnen vertalen en hoe ze letterlijk meer in contact kunnen treden met onderzoekers.” Het is naar onze mening ook voor wetenschappers een belangrijk boek om inzicht te krijgen hoe de wisselwerking tussen beleid en wetenschap kan worden verbeterd, hoe kennis en beleid samen kunnen optrekken, hoe kennis onmisbaar is voor goed beleid, hoe ieders rol zou moeten worden ingevuld. Hij geeft aan dat “hoe helder de afbakening ook is, dit geen belemmering mag zijn om met elkaar te overleggen”. “Vruchtbare samenwerking van wetenschappers en beleidsmakers vergt dat beiden de verantwoordelijkheid naar het eigen gremium helder houden.” Derksen noemt dit: “men moet zich wel om elkaars werk bekommeren maar niet met elkaar bemoeien.” Beleidsmakers en wetenschappers moeten samenwerken onder een heldere verantwoordelijkheidsverdeling.

¹⁸ Jorritsma, John. Interview in Jaarverslag Waddenacademie 2009&2010, Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2011.

¹⁹ Jorritsma, John. Interview in Jaarverslag Waddenacademie 2009&2010, Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2011.

²⁰ Mol, Prof. Arthur. Uitspraken tijdens symposium Waddenacademie., Leeuwarden , 12 december 2011.

²¹ Mol, Prof. Arthur. Uitspraken tijdens symposium Waddenacademie., Leeuwarden , 12 december 2011.

²² Derksen, Wim. Kennis en beleid verbinden, praktijkboek voor beleidsmakers. Uitg. Boom Lemna, Den Haag, 2011

Hij gaat in op de Kennisagenda's van departementen, waarin zij hun kennisbehoefte articuleren. Zo'n kennisagenda kan een directe verbinding leggen tussen de kennisbehoefte van beleidsmakers en de werkprogramma's van kennisinstututen. De kennisagenda vormt de verbindende schakel tussen beleidsmakers en onderzoekers. De agenda vormt eigenlijk een lopend proces.

Hij gaat in op het fenomeen dat beleidsmakers wel problemen signaleren maar geen onderzoeksvraag stellen, hooguit wordt er een beleidsvraag gesteld maar geen kennisvraag. Kennisinstellingen kunnen zich meer dienstbaar opstellen om tot een goede kennisvraag te komen. Doorwerking van kennis in beleid vraagt om verbinding van kennis en beleid, maar wel met een heldere scheiding van verantwoordelijkheden.

Het rapport "Governance als uitdaging voor het Waddengebied"²³ van de Raad voor de Wadden gaat in op de besturing van het Waddengebied in de toekomst. In de huidige samenleving met steeds veranderende netwerken wordt de gewenste Governance aangegeven. Het belang van integrale streefbeelden wordt daarin onderstreept. Alleen voor de "natuur" is zo'n streefbeeld uitgewerkt in het "Programma naar een Rijke Waddenzee". Bij de andere sectoren ontbreekt zo'n beeld. In de aanbevelingen van genoemd rapport is niet aangegeven hoe kennis in een moderne Governance moet worden opgenomen. Er wordt aangegeven dat bedrijven steeds vaker het initiatief nemen om hun eigen activiteiten duurzamer te maken. Interacties tussen verschillende vormen van gebruik versterken de behoefte aan kennis en leiden tot meer inzicht in het functioneren van de sleutelprocessen van het Waddenecosysteem. Voor een duurzame integrale sociaal-economische visie is het nodig dat er meer kennis komt over de doorwerking van maatregelen op andere terreinen zoals natuur en landschap. Inzicht in de haalbaarheid van streefbeelden moet worden vergroot. Het programma "Naar een Rijke Waddenzee" legt o.a. een relatie met de kennisagenda van de Waddenacademie. Kennisinstututen en natuurbeschermingsorganisaties werken al samen in projecten gericht op monitoring, capacity-building bij lokale organisaties, ontsluiting van kennis en concrete bescherming en beheer in deze aan de Waddenzee verbonden ecosystemen. Programma's en projecten richten zich niet op het formuleren van streefbeelden/visies, maar op het realiseren ervan. Ze zijn de concrete vertaling van streefbeelden en de uitvoering van maatregelen, zo nodig inclusief de daarvoor vereiste kennisontwikkeling. De overheid is verantwoordelijk voor een goed bestuur, stelt de Raad. Voor zover het de ontsluiting van kennis betreft, ligt deze opdracht bij de Waddenacademie. De inrichting van het proces en de regie daarop is de grootste uitdaging, aldus het rapport.

Bij het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie is, in navolging van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, de zogenaamde Gouden Driehoek een belangrijke pijler van beleid.²⁴ Dat wil zeggen: er is een samenwerking tussen kennisinstellingen - bedrijfsleven - overheid. Vaak gericht op samenwerkingsvormen voor innovatie, zoals:

- Het opzetten van netwerken van [meest innovatieve] ondernemers, op nationaal of regionaal niveau, of gekoppeld aan thema's, bijv. energie. Zij

²³ Raad voor de Wadden. Regio aan het roer: Governance als uitdaging voor het Waddengebied. Leeuwarden, 2011.

²⁴ J. van Vliet [EL&I] en G. Beers [LEI-WUR]. De Gouden driehoek in actie: praktische voorbeelden van verbinding. Wageningen, 2010

bepalen de onderzoeksagenda, de onderzoekers faciliteren de netwerken en onderzoekers dragen toegepaste kennis aan.

- Samenwerking tussen onderzoekers en bedrijfsleven in een meer ontwerpende benadering. Onderzoekers en ondernemers werken meer samen in consortia. Wetenschap brengt nieuwe en ondenkbare oplossingen in. Het systeem is gericht op koplopers en grens verleggende innovaties. De overheid heeft hierbij een ondersteunende en publieke taak. Het gaat meestal om een integrale aanpak per sector/domein. De bedrijven kennen de knelpunten, waar is behoefte aan, waar loopt men tegen aan. Men stelt samen met onderzoekers een agenda op [voor fundamenteel en toegepast onderzoek]. Van belang is kennis in de praktijk te ontwikkelen. Men kan denken aan kennisvalorisatie door publiek-private samenwerking. De overheid moet een netwerk bij het bedrijfsleven hebben en ook bij kennisinstellingen.

Van groot belang is dat overheid en bedrijfsleven een heldere doelstelling hebben over wat men wil bereiken. Zoeken naar een gezamenlijke financiering van kennisprojecten is cruciaal. Kennisinstellingen moeten tussentijds rapporteren, opdat er aan het einde van een bepaald traject geen verrassingen zijn en men tussentijds kan bijsturen.

In het "Gouden Driehoek beleid" is de overheid de systeem verantwoordelijke.

5. Bevindingen en Constateringen

5.1. Constateringen op basis van literatuur en eigen waarnemingen

De Waddenacademie is een jonge organisatie die gelet op de bescheiden middelen al veel tot stand heeft gebracht. We constateren dat de Waddenacademie al aan alle taken in meer of mindere mate invulling heeft gegeven. Ook dient te worden beseft dat de Waddenacademie geen onderzoeksinstelling is in de traditionele betekenis, zoals een onderzoeksinstituut of universiteit. De Waddenacademie is feitelijk een netwerkorganisatie en als zodanig een relatief nieuw fenomeen.

We constateren dat een echte wisselwerking tussen het RCW/beleid en de Waddenacademie nog slechts in beperkte mate tot stand is gekomen. Dat had beter gekund. Van beleidszijde is vaak een afwachtende houding ingenomen. Het RCW en het Waddenfonds willen een versterking van de programmatische aanpak, hetgeen kansen biedt voor een betere interactie.

We constateren met de Raad voor de Wadden dat er in een aantal concrete situaties[programma's en projecten] een succesvolle wisselwerking tussen kennis, uitvoering van beleid en beheer tot stand is gekomen. Het "Programma naar een Rijke Waddenzee" en in mindere mate de invulling van het Deltaprogramma voor de Waddenzee zijn goede voorbeelden van een geslaagde wisselwerking tussen kennis en beleid.

De positieve ervaringen met het "Programma naar een Rijke Waddenzee" kunnen een bredere toepassing krijgen. Belangrijk daarbij is ook de filosofie van dit programma "Leren door doen" als leidraad te nemen.

Een bredere wisselwerking tussen beleidsmakers, de particuliere sector, maatschappelijke organisaties en wetenschap aangaande de invulling van de Waddenambities is, uitzonderingen daargelaten, niet op een systematische wijze ingevuld/tot stand gekomen. Gelet op de goede ervaringen elders met het werken in de "Gouden Driehoek" is onze conclusie dat er belangrijke kansen liggen om te komen tot een systematische samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen op verschillende met elkaar te definiëren deelterreinen. Het is zeer aan te bevelen daar ook maatschappelijke organisaties bij te betrekken.

De Integrale Kennisagenda van de Waddenacademie heeft de verbinding wel in wetenschappelijke zin gemaakt, maar in beleidsmatige zin kan nog een verbeteringsslag worden gemaakt.

Interacties tussen verschillende vormen van gebruik versterken de behoefte aan kennis van en inzicht in het functioneren van sleutelprocessen van het Waddensysteem, ook in internationaal verband. Een integrale benadering van het gehele Waddengebied blijft nodig, ook al kunnen daarbinnen deel thema's op hun eigen merites worden benaderd. We constateren dat de Position Papers, enkele uitzonderingen daargelaten, nagenoeg uitsluitend door wetenschappers zijn samengesteld.

Mede op basis van de gevoerde gesprekken constateren we dat de in het rapport “Je hebt nooit genoeg kennis”²⁵ genoemde verwachtingen die men in de regio van de Waddenacademie heeft, nog steeds actueel zijn. Daarbij worden onder meer genoemd: kennisbundeling, vastlegging onderzoeksresultaten, kwaliteitsborging, integraler onderzoek, goede verbindingen met maatschappelijke partijen, organisatie van het wetenschappelijke proces. Er wordt ook de wenselijkheid uitgesproken dat de Waddenacademie strategische keuzes maakt wat wel en niet wordt opgepakt. De Waddenacademie moet niet te theoretisch worden, maar ‘midden in het Wad’ staan. De hoop wordt in genoemd rapport uitgesproken dat de Waddenacademie, hoe indirect ook, bijdraagt aan de oplossing van maatschappelijke problemen in het Waddengebied.

De Waddenacademie legt in projectmatige zin verantwoording af aan DLG/Waddenfonds en de KNAW. De inhoudelijke beoordeling geschiedt door externe visitatie. Er vindt geen systematische rapportage plaats aan een beleidsinstantie zoals bijvoorbeeld één van de ministers of aan het RCW over de voortgang of invulling van de werkzaamheden. Er is geen systematische monitoring hoe de voortgang van de kennisagenda verloopt.

De Waddenacademie wil zich openstellen voor iederéén in het gebied. De Waddenacademie beschikt niet over een vastgesteld communicatieplan. Zo’n plan kan bijdragen aan de effectiviteit en efficiency van de communicatie. De Waddenacademie heeft overigens veel aan communicatie [symposia, publicaties, lezingen, website] gedaan.

Nu het Rijk zich minder wil laten gelden [decentralisatie] en het RCW nog bezig is met haar positiebepaling is het onduidelijk wie kan worden aangesproken als “systeem verantwoordelijke” overheid. Dat maakt het enerzijds wellicht lastiger, anderzijds is het volstrekt helder dat de Waddenacademie zich sterker op de regionale overheid moet richten.

5.2. Samenvatting bevindingen op basis van de gevoerde gesprekken

Hieronder hebben we de bevindingen op basis van de gevoerde gesprekken samengevat. Dit beeld kan gemakkelijk de suggestie oproepen dat de Waddenacademie in gebreke zou zijn gebleven. Deze conclusie mag niet worden getrokken. We beseffen dat de Waddenacademie een jonge organisatie is en mede gelet op de opdracht en beschikbare middelen prioriteiten heeft moeten stellen. En dat heeft de Waddenacademie gedaan. In dit beeld zitten ook naar ons oordeel al wel belangrijke aandachtspunten voor verdere verbetering. Wel zal moeten worden gezien of het realiseerbaar is om hieraan tegemoet te komen, gelet op de financiële en personele mogelijkheden die de Waddenacademie heeft.

Op basis van de gesprekken concluderen we dat als belangrijkste **opgaven voor het Waddengebied** worden gezien:

²⁵ Kloosterman, Judith, et.all. Je hebt nooit genoeg kennis. Waddenacademie, Leeuwarden, 2009

- behoud en herstel van de natuur van zo'n belangrijk [Werelderfgoed-]gebied op wereldschaal blijft urgent;
- verbetering van de interactie tussen economie en natuur en landschap is gewenst, met belangrijke thema's rond energie, mijnbouw en havens, visserij, recreatie, maatschappelijk verantwoord ondernemen in relatie tot natuurherstel, krimpproblematiek en leefbaarheid;
- ontwikkeling van duurzaam toerisme in relatie tot Waddenzee Werelderfgoed
- de bestuurlijke organisatie rond en het beheer van het Wad behoeft verbetering.

De Waddenacademie geniet een sterk wisselende **bekendheid**. Ook de **waardering** voor het werk van de Waddenacademie wisselt sterk.

De Waddenacademie staat te ver weg van de praktijk, zo is een vaak gehoord geluid. Er is nauwelijks verbinding met het bedrijfsleven. De bekendheid in Groningen en Noord-Holland blijft achter bij die in Fryslân.

Diegenen die met de Waddenacademie hebben gewerkt hebben goede ervaringen, wel is er weerstand tegen de houding dat onderzoekers bij beantwoording van vragen vaak meer vragen oproepen. Dit is vaak inherent aan wetenschappelijk onderzoek.

Hoe kan pro-actief worden ingespeeld op [systeem-]vragen die rond vergunningen spelen. Snelle antwoorden op kleine vragen is een vaak gehoorde wens.

Met audits en reviews door de Waddenacademie bestaan goede ervaringen.

Het beeld is dat door de Waddenacademie meer onderzoek in de natuur- en geologie-invalshoek tot stand komt en tot resultaten leidt, maar dat in de sociaal-economische invalshoek minder van de grond komt.

De integratie van kennisvelden komt in de breedte nog niet goed van de grond. Er is veel onderzocht maar van samenhang en geschiktheid voor gebruik wordt meer verwacht.

De schakel richting wetenschap wordt als goed gezien, de Waddenacademie heeft daarbij autoriteit en verbindende werking.

Bestuur en medewerkers van de Waddenacademie stralen een hoge mate van enthousiasme uit.

De **Integrale Kennisagenda** wordt als een goed, op kennis gericht, stuk gezien, het bundelt de staat van de kennis en geeft in het algemeen goed de kennisleemten weer.

Men heeft het beeld, alhoewel de agenda er wel aandacht besteedt, dat de agenda integraler zou moeten met meer aandacht voor de interactie ecologie-economie.

De focus kan beter en de agenda zou moeten aansluiten bij de grote opgaven voor het Waddengebied. De agenda zou ook nog meer agenderend moeten bij de programmering in de onderzoekswereld. Gericht met bepaalde partners onderzoeksvragen formuleren kan het financieringsvraagstuk verlichten.

Met betrekking tot de totstandkoming van de Kennisagenda bestaat het beeld dat die slechts in geringe mate gevoed is vanuit beleid, beheer en uitvoering en praktijkkennis vanuit het "veld".

Met het "Programma naar een Rijke Waddenzee" en in mindere mate met het Deltaprogramma bestaat een goede **samenwerking**. Dat werpt zijn vruchten af. Bij audits en reviews komt er iets van de grond en ontstaat er organisatie.

De wisselwerking in het veld *natuur-visserij-kennis* heeft met het mosselconvenant een belangrijke impuls gekregen.

Binnen de wetenschap heeft de Waddenacademie geen organisatie neergezet. Overigens was dit ook niet de opdracht. In de wetenschappelijke kring is ook niet echt behoefte aan een coördinerende laag. Wel is er een goed netwerk gegroeid. De bestuurders van de Waddenacademie beschikken in het algemeen in de wetenschappelijke wereld over een goed 1:1 netwerk.

De Waddenacademie heeft bij de verschillende thema's wel een relatie met de overheid. Het bedrijfsleven en maatschappelijke actoren ontbreken daarbij veelal. Er is behoefte aan een helder systeem waar wel en geen samenwerking voor de hand ligt.

Het algemene beeld is dat de wens wordt uitgesproken dat de Waddenacademie beter moet aanhaken bij de **private sector en maatschappelijke organisaties**. Dit zou ook tot uiting moeten komen in de bestuurlijke organisatie van de Waddenacademie.

Er is geen directe relatie met de private sector en met beheerorganisaties.

Aansluiting bij de beheer- en beleidscycli wordt als belangrijk gezien.

Voor de Waddenacademie ziet men geen rol voor onderzoek naar "technische" vraagstukken, maar wel voor onderzoek en analyse bij bredere sociaal-economische vraagstukken en bij het analyseren van trends.

Beheerder/gebruiker/private sector, overheid en kennisinstellingen moeten gericht tot samenwerking komen rond [kennis-]vraagstukken die er toe doen en daarvoor geschikt zijn [Triple-helix].

Het is daarbij wel van belang dat de Waddenacademie helder haar rol invult, onafhankelijk en neutraal is, en daarmee een zuiver profiel heeft en houdt.

In de **Noordelijke samenleving** verwacht men antwoorden van de Waddenacademie, waarbij kennis meer in samenhang met beleid wordt gebracht. Verder verwacht men het in beeld brengen van kennishiaten, scenariostudies, monitoring van de doelstellingen, hulp bij het formuleren van de goede kennisvragen bij beleid en beheer en daarmee bijdragen aan een consistent lange termijn beleid. Vraagsturing behoeft aandacht zodat de Waddenacademie aangeliend blijft bij de samenleving. Om aan de behoefte aan kennis bij beleid en samenleving goed tegemoet te komen, moet de Waddenacademie zorgen dat ze goed bij de basis blijft, ook pro-actief zelf het "veld ingaat en zich laat zien. Zo kan de regio zien wat de Waddenacademie doet en dit begrijpen.

De regio moet het gevoel hebben dat de Waddenacademie iets voor hen betekent. Dit betekent dat het van belang is dat de Waddenacademie ook een goede communicatiestrategie heeft en uitvoering daaraan geeft. Ook de internationale uitbouw van de het werk van de Waddenacademie samen met Duitse en Deense onderzoeksnetwerken wordt vanuit een oogpunt van gezamenlijke problematiek als belangrijk aangemerkt.

Een entiteit als de Waddenacademie heeft ook **in de toekomst** zin, het is onverstandig om onder de opgebouwde expertise een streep te zetten. Nieuwe versnippering moet worden tegengegaan.

Van belang is dat de Waddenacademie zich concentreert op de toegevoegde waarde voor het Waddengebied. Er wordt wel aan een Planbureau-rol van de Waddenacademie voor het Waddengebied gedacht.

Men vindt dat er wel meer nodig is dan alleen het uitvoeren van reviews en audits. De Waddenacademie zou naar een vernieuwd breed gedragen profiel voor de toekomst moeten kijken gebaseerd op de opgedane ervaringen en de wensen in de Noordelijke samenleving. Met bijzondere aandacht voor vraagstukken die breed in regio spelen enerzijds en uitbouw van de internationale [Duitsland en Denemarken] samenwerking anderzijds.

Andere aandachtspunten zijn het benutten en openbaar maken van door projecten, programma's, wetenschappelijke verdieping gegenereerde kennis.

De Waddenacademie moet duidelijk zijn in haar rolinvulling, zoals wat en waar faciliteert de Waddenacademie, hoe vult zij een makelaarsrol in en hoe wordt aangehaakt bij de programma's die het beleid voor ogen heeft.

Het is gelet op de financiering met middelen uit het Waddenfonds aan de regio om een oordeel te vormen over nut en noodzaak van de Waddenacademie voor een goede kennishouding ten behoeve van het Waddengebied.

In het algemeen acht men een [sterke] rol van de Waddenacademie bij de kwaliteitsborging van door het **Waddenfonds** gefinancierde projecten van belang. Dit kan de Waddenacademie in een onafhankelijk rol doen op basis van haar positie binnen de KNAW. De rol zal dan zijn zorgen voor een onafhankelijke kwaliteitstoetsing op het kennisdeel van de projecten/programma's en de wetenschappelijke onderbouwing van de voorstellen. In het kader van monitoring en evaluatie van beleid kan de Waddenacademie een rol vervullen bij de evaluatie van de Waddenfondsprojecten. Heldere rol definiëring is nodig om niet de indruk te wekken dat het om eigen projecten van de Waddenacademie gaat.

De Waddenacademie moet geen **politiek oordeel** geven of beleidsuitspraken doen, dit zou het einde van haar positie betekenen. De Waddenacademie kan wel gevraagd en ongevraagd informatie genereren, feiten geven en kennis aandragen. Ook kan men wetenschappelijke discussies faciliteren.

Gegeven de beschikbare middelen doet de Waddenacademie de **communicatie** naar vermogen, men is positief over de inzet.

De website, symposia en andere bijeenkomsten met lezingen worden positief gewaardeerd.

Doorgaan op de ingeslagen weg biedt perspectief, maar er wordt nog meer verwacht, bijv. de aandacht voor de private stakeholders. Het bedrijfsleven wordt onvoldoende bereikt.

Bij symposia is het nodig dat goed gelet wordt op de vraag of bij het betreffende onderwerp sprekers en publiek wel goed bij elkaar passen. Gerichter uitnodigen met gebruikmaking van deelnemers-/regionale netwerk bestanden helpt hierbij.

Uitnodigingen kunnen worden gericht op voortrekkers.

Zorg voor een voldoende spreiding van activiteiten over de hele Waddenregio is een belangrijk punt van aandacht. Doordat er nu veel wordt samengewerkt met partners in Fryslân en er gepubliceerd wordt in het Friesch Dagblad lijkt de regionale spreiding beperkt.

Betrokken wetenschappers kunnen zich nadrukkelijker laten zien bij beleidsverantwoordelijken in de regio en aan de bewoners. Per thema kunnen op burgers gerichte bijeenkomst worden georganiseerd.

Een platform samen met het RCW kan helpen. Jaarlijkse communicatie met [nieuwe] bestuurders en stakeholders wordt gewenst, bijvoorbeeld aan de hand van de voortgang met de Kennisagenda, opdat een cyclisch proces ontstaat. De verschillende bezoekerscentra in de regio kunnen van informatie worden voorzien over de Waddenacademie.

6. Advies

Bovenstaande constatering, bevindingen en gesignaleerde ontwikkelingen maken ons duidelijk dat men ziet dat men elkaar nodig heeft en ook dat in beginsel de wil tot samenwerking aanwezig is. Bij een aantal bestaat echter ook wel twijfel over de meerwaarde van de Waddenacademie. Tegen de achtergrond van decentralisatie van Rijksbeleid is een grote kans op versnippering aanwezig. Hierin schuilen gevaren maar ook kansen voor de Waddenacademie om een verbindende rol te spelen.

Op basis van het voorgaande **concluderen we** dat ook in de toekomst een zich verder ontwikkelende Waddenacademie voor de Waddenzee [UNESCO Werelderfgoed] en het totale waddengebied van groot belang is. De redenen die destijds golden voor het oprichten van een Waddenacademie, gelden nog steeds. Er kan worden voortgebouwd op het gelegde fundament, wel zijn verbeteringen noodzakelijk opdat in de hele regio de meerwaarde van de Waddenacademie inzichtelijk is en ervaren wordt. Het is onverstandig dat een streep door de opgebouwde expertise en het zich ontwikkelende kennisnetwerk wordt gezet. Nu stoppen met de Waddenacademie zou een aanzienlijke desinvestering zijn. We onderstrepen het beeld: er is al veel tot stand gekomen en daar waar met de Waddenacademie wordt samengewerkt is sprake van tevredenheid. Wel moet de Waddenacademie waken voor een beeld om vooral uit te zijn op het vervullen van de wetenschappelijke nieuwsgierigheid; de samenleving heeft behoefte aan toepasbare resultaten van onderzoek en kennisinformatie. Dit mag er overigens niet toe leiden dat afgedaan wordt aan de wetenschappelijke kwaliteit. Het is van belang dat in een vroeg stadium van beleids- of kennisontwikkeling de wederzijdse relatie wordt gelegd zodat de juiste kennisvragen worden gesteld en inzichtelijk wordt welke kennis reeds aanwezig is. Het is van belang dat men zich in de gehele Waddenregio in voldoende mate met het werk van de Waddenacademie kan identificeren.

We komen tot het volgende advies:

- Bij onze analyse komen we tot de conclusie dat het nodig is nog eens goed de **rollen** die de Waddenacademie mogelijk vervult [kan vervullen] te **definiëren**. Dit om duidelijk te maken welke, vaak hoge, verwachtingen wel of niet kunnen waargemaakt door de Waddenacademie. Er kan aan de volgende rollen worden gedacht:
 - Makelaarsrol: door wie/waar kan de kennisvraag van beleid/samenleving worden opgelost, vraagarticulatie;
 - Rol kwaliteitsborging: audits, reviews, toetsing, evaluatie;
 - Montagerol: kennis voor gebruikers op een rij doen zetten, welke kennis ontbreekt, kennisinbreng bij programma's;
 - Ontsluitingsrol: waar is welke kennis beschikbaar en hoe te ontsluiten;
 - Opdrachtgeverrol: kennis opdrachten begeleiden en uitzetten, zelf of namens anderen.

- Het is nodig dat voor de instandhouding van een **duurzame kennishouding** gezamenlijk met verantwoordelijke beleidsinstanties een **gedeeld beeld** aanwezig is welke rol de Waddenacademie hierin vervult, ook al om bij beleid en samenleving de juiste verwachtingen te hebben van wat de Waddenacademie doet.

- De Waddenacademie heeft een eigen, onafhankelijke verantwoordelijkheid. Hoe helder de rolafbakening met beleid, maatschappelijke organisaties, private sector of andere instellingen als bijv. SER Noord-Nederland²⁶ ook behoort te zijn, dit mag evenwel geen belemmering zijn om gericht met elkaar samen te werken. We adviseren de Waddenacademie om in samenwerking met het RCW het initiatief te nemen om tot een **helder systeem van samenwerking** te komen voor het Waddengebied. Een platform met vertegenwoordigers van de overheid, bedrijfsleven [bijv. Kamer van Koophandel. VNO/NCW], maatschappelijke organisaties, andere kennisinstellingen[onderwijs] en de Waddenacademie, dat op gezette tijden tot samenspraak komt om richting te geven aan een betere verbinding tussen kennis en beleid/praktijk kan daarbij behulpzaam zijn. Wellicht kan zelfs het RCW in verbrede vorm daartoe dienen, waarmee wordt voorkomen dat er onnodig extra overlegorganen komen. Daarbij is het raadzaam bijtijds bij mogelijke partners te sonderen of men voor een verdere samenwerking voelt. Dit met behoud van ieders rol en verantwoordelijkheid. Rolzuiverheid is nodig. Dit platform heeft als doel te komen tot een vruchtbaar systeem van samenwerking tussen de genoemde geledingen. Onderwerpen van gesprek op hoofdlijnen kunnen bijv. zijn (betrek bij deze onderwerpen ook de hierna volgende aanbevelingen):
 - Integrale Kennisagenda;
 - Programmatische aanpak Waddenfonds en kennisaanpak daarbij;
 - Kennis toegankelijkheid;
 - Communicatie;
 - Verkennen waar de Triple Helix aanpak kan worden ingezet;
 - Voortgang uitvoering werkpakket Waddenacademie.

- We zien de **Integrale Kennisagenda als** een document dat de verbinding legt tussen de kennisbehoeften in het Waddengebied en de werkprogramma's van kennisinstellingen, inclusief ruimte voor de noodzakelijke wetenschappelijke verdieping. Afstemming tussen kennis en beleid/beheer is een doorlopend proces. Dit vraagt inzet van alle betrokkenen. We bevelen aan deze Kennisagenda in de toekomst op basis van monitoring, evaluatie en voortgang van beleid en uitvoering regelmatig te actualiseren en af te stemmen op de cycli van beleid en beheer. We bevelen aan dit te doen in nauwere samenwerking en dialoog met de publieke sector, beheerders, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. De Kennisagenda en daarmee ook de werkzaamheden van de Waddenacademie vragen meer inzet op integratie van kennisvelden [ecologie-economie vraagstukken] en op (regionaal) sociaal-economische vraagstukken [bijv. krimp, toerisme]. De Kennisagenda moet aansluiten bij de grote opgaven voor het Waddengebied en Werelderfgoed, waarbij de focus wordt gericht op de regio en op de internationale agenda [zie Sylt verklaring].

²⁶ Noord-Holland maakt geen deel uit van de SER Noord-Nederland, de niet-waddenprovincie Drenthe wel.

- We bevelen aan samen met Duitse en Deense instellingen te verkennen hoe een gezamenlijke en interdisciplinaire internationale onderzoeksagenda [zie Sylt verklaring] tot stand kan komen en hoe de **internationale onderzoekssamenwerking** organisatorisch kan worden versterkt en vormgegeven. Het komende Wetenschappelijk symposium voor de Trilaterale Waddensamenwerking kan daartoe de opstap zijn. De aanpak dient te worden afgestemd met de Waddensea Board opdat een goede wisselwerking met beleid en bestuur ontstaat.
- Het RCW/Waddenfonds willen naar een **programmatische aanpak**. Dit behoeft een goede invulling van de kenniscomponent. Gelet op de positieve ervaringen rond het “Programma naar een Rijke Waddenzee” [en Deltaprogramma] wordt aanbevolen in overleg te treden met het RCW/Waddenfonds hoe en met wie dit gezamenlijk bij andere programma’s (bijv. havens, duurzaam toerisme, incl. het thema economie-ecologie) gestalte kan worden gegeven.
- De regionale **uitvoering van het Waddenfonds** wordt nu in de steigers gezet. We onderschrijven het belang dat van velerlei kant wordt gehecht aan een rol bij de kwaliteitsborging en kennisaanpak bij door het Waddenfonds te ondersteunen programma’s en projecten. Wellicht ligt bij de beoordeling van de kwaliteit van de projecten een rol voor de Waddenacademie bij de borging van een goede beoordelingssystematiek het meest voor de hand. Dit om mogelijke rolconflicten te vermijden. De wisselwerking met de bij het Waddenfonds genoemde onafhankelijke kwaliteitscommissie en de rol van de Waddenacademie daarbij behoeft op korte termijn nadere concrete invulling. We adviseren hierover in nauw overleg te treden met de verantwoordelijke bestuurders [Dagelijks Bestuur] en ambtenaren van het Waddenfonds.
- We adviseren een aanpak te maken hoe de nieuwe en beschikbare **kennis** voor alle betrokkenen kan worden opengesteld en gemakkelijk **toegankelijk** kan worden gemaakt. Daar is veel behoefte aan. Hoe kan kennis worden gedeeld en gebruikt. Dit in het besef dat niet alleen in onderzoekinstellingen kennis tot stand komt maar ook in de praktijk. Het is van belang na te gaan welke essentiële kennis verloren dreigt te gaan door de veranderingen bij Waddenzee.nl . We bevelen aan gebruik te maken van de daar opgedane ervaringen en in gang gezette activiteiten en mede op basis daarvan een [digitale] aanpak voor openstelling en toegankelijker maken van kennis uit te (doen) werken.
- We adviseren de Waddenacademie geen **politieke of beleiduitspraken** te doen. Daar is de Waddenacademie niet voor en het zal de positie van de Waddenacademie als neutrale instelling ondermijnen. Wel dient de Waddenacademie politiek , beleid en samenleving gevraagd en ongevraagd te voeden met informatie, scenario-ontwikkeling, het geven van feiten, het agenderen van onderwerpen, het deelnemen aan het debat en het aandragen van kennis. Politiek en beleid kunnen veel meer gebruik maken van de Waddenacademie en een beroep doen op de Waddenacademie. We adviseren de Waddenacademie duidelijker over hun eigen mogelijkheden en

- hulp bij doorverwijzing naar terzake deskundige instellingen te communiceren en daarmee de bestuurlijke en ambtelijke interesse hiertoe aan te wakkeren.
- We bevelen voor een effectievere en efficiëntere **communicatie** aan een communicatieplan te maken met het doel van het geven van een helder beeld over rol en positie van de Waddenacademie. Aandachtspunten zijn:
 - o Wat doet de Waddenacademie, voor wie en met wie wordt samengewerkt.
 - o Ontsluiting van beschikbare kennis
 - o Inzet van communicatiemiddelen en voor welke doelgroep met aandacht voor regionale spreiding,
 - o Bereik van [nieuwe] bestuurders en ambtelijk medewerkers, particuliere stakeholders en maatschappelijke organisaties
 - o Gemakkelijk toegankelijk informatie voor burgers, via website, digitale nieuwsbrief, themabijeenkomsten of bij in regio aanwezige bezoekerscentra
 - o Doelgerichte aanpak van symposia, goede match tussen thema - publiek

 - We bevelen aan op grond van bovenstaande aanbevelingen een Plan van Aanpak over “**waar en hoe bijsturing nodig is**” te maken. We beseffen dat, gelet op personele en financiële mogelijkheden van de Waddenacademie, nadere keuzen moeten worden gemaakt. Het is daarvoor essentieel te kijken naar de verschillende rollen die de Waddenacademie heeft en welke op grond van onze aanbevelingen nadere invulling behoeven en welke inspanning dat vergt. Het is nodig dat over de instandhouding van een duurzame kennishouding voor het Waddengebied met verantwoordelijke beleidsinstanties hierover een gedeeld beeld aanwezig is en welke rol de Waddenacademie hierin vervult. Ook al om bij beleid en samenleving gegeven de capaciteit op een bepaald moment de juiste verwachtingen te hebben van wat de Waddenacademie doet.

 - Gelet op het **structurele belang** van een instelling als de Waddenacademie is het nodig een daarbij passende financiering te hebben. Het verdient aanbeveling hierover tijds in overleg te treden met de verantwoordelijke bestuurders van het Waddenfonds [DB] zodat een gezamenlijk gedragen beeld over een duurzame kennishuishouding²⁷ voor het Waddengebied ontstaat. In de wet op het Waddenfonds is kennis en onderzoek een specifiek aandachtspunt.

 - We bevelen aan na te denken over de vraag of de **bestuurlijke - en ambtelijke organisatie van de Waddenacademie** voldoende toegesneden is op hetgeen voor een zich verder ontwikkelende Waddenacademie is vereist. We adviseren in de Bestuurlijk Adviesraad de component kennis van en ervaring met de ‘regio’ te versterken en bij behandeling van bepaalde onderwerpen in het Bestuur desgewenst een onafhankelijke adviseur aan [een deel] van de beraadslagingen deel te laten nemen. Tenslotte adviseren we na te denken over de positie van de Sociaaleconomische Denktank en of het in

²⁷ Gedeputeerde Staten provincie Groningen. Voordracht inzake de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds. Groningen, 6 maart 2012

z'n algemeenheid niet meer voor de hand ligt te werken met het instellen van tijdelijke commissies met een duidelijk omliggende opdracht.

Tot Slot

Naar onze stellige overtuiging is ook in de toekomst de Waddenacademie van groot belang en kan zij een essentiële bijdrage leveren aan het oplossen van problemen die zich in het gehele Waddengebied voordoen. De Waddenacademie is een jonge organisatie die gelet op de bescheiden middelen al veel tot stand heeft gebracht en daarbij ook prioriteiten heeft moeten stellen.. Ook dient te worden beseft dat de Waddenacademie geen onderzoeksinstelling is in de traditionele betekenis, zoals een onderzoeksinstituut of universiteit. De Waddenacademie is feitelijk een netwerkorganisatie en als zodanig een relatief nieuw fenomeen. Wel is het naar ons oordeel nodig dat, zoals uit onze aanbevelingen blijkt, op bepaalde punten 'De sokken worden opgetrokken'.

Een goed functionerende kennishouding voor het Waddengebied is niet alleen een verantwoordelijkheid van de Waddenacademie, maar ook van de verantwoordelijke overheden en andere betrokken partners. Zo'n kennishouding behoort een gezamenlijke ambitie te zijn in het belang van een duurzaam goed functionerend Waddengebied. Een gezamenlijk gedragen beeld hierover en de bijbehorende passende financiering van het werk van de Waddenacademie zijn daarvoor cruciaal. Voor de Waddenacademie is het van belang dat zij gegeven financiële en personele mogelijkheden op een bepaald moment duidelijk communiceert naar beleid en samenleving wat men wel en niet van de Waddenacademie mag verwachten.

Literatuuroverzicht.

11th Trilateral Governmental Conference on the Protection of the Waddensea. Sylt Declaration and 2010 Joint Declaration. Westerland/Sylt, March 2010.

Bazelmans, Jos, et all. De late prehistorie en protohistorie van holoceen Noord-Nederland, versie 2.0. Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2009.

Bazelmans, Jos. Gedeelde ruimte: Het waddengebied in derig ontmoetingen. Waddenacademie-KNAW, Leeuwarden, 2009

Bazelmans, Jos. Geschiedenis, herinnering en beleving: naar een cultuurhistorisch en sociaal-wetenschappelijke onderzoeksagenda voor het Waddengebied. Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2009.

Derksen, Wim. Kennis en beleid verbinden, praktijkboek voor beleidsmakers. Uitg. Boom Lemna, Den Haag, 2011

Dijk, Jouke van, et all. Analyse van sociaal-economische problemen in het Waddengebied. Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2009.

Figuroa, Eugenio B. Improving benefit Transfer for Wetland Valuation: Income Adjustment and Economic Values Goods and Services Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2011.

Folmer, H. et all. Valuation of functions of the Wadden Area. Wadden Academy-KNAW. Leeuwarden, 2010.

Hartman, S. et all. Op het snijvlak van risico en kansen: Richting geven aan de kwaliteit van de leefomgeving. Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2009.

Herman, Peter M.J. et all. [Natuur]behoud in een veranderende wereld: Position paper ecologie. Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2009.

Jager, Zwanette. Position paper on the sustainable use of cooling water from the Waddensea. Wadden Academy-KNAW. Leeuwarden, 2010.

Jorna, René j. The Many Faces of Sustainability; Describing , analyzing and measuring sustainability in the Wadden region. Wadden Academy. Leeuwarden 2010.

Kabat, P. et all. Klimaatverandering en het Waddengebied : Position paper Klimaat en Water. Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2009.

Klostermann, Judith et all. Je hebt nooit kennis genoeg: Onderzoek naar de kennisbehoefte in het Waddengebied. Waddenacademie. Leeuwarden, 2009.

Knottnerus, Otto, S. Man always contrives to neglect the things that are nearest to him; Het ongekende verleden van een bekende regio: het waddengebied. Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2009.

Leeuwe, Maria van et al. Waddenwijsheid: populair wetenschappelijk artikel over het waddengebied. Waddenacademie/Waddenvereniging, Leeuwarden/Harlingen, 2010.

Oosterveld, Hendrik R. Een wereld van verschil: Veertig jaar beleid in het waddengebied. Waddenacademie en Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie. Leeuwarden/Den Haag, 2011.

Piersma Theunis, et al. Metawad : De waddenzee als zwakke schakel in een internationaal meta-ecosysteem. Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2009.

Raad voor de Wadden. Regio aan het roer: Governance als uitdaging voor het Waddengebied. Leeuwarden, 2011.

Schwemmer, Dr. Philipp. The Waddensea in an international perspective. Rev. Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2009.

Speelman, Dr. Hessel. De ontwikkeling van het Waddengebied in tijd en ruimte. Position paper Geowetenschap. Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2009.

Vliet, J. van [EL&I] en G.Beers [LEI-WUR]. De Gouden driehoek in actie: praktische voorbeelden van verbinding. Wageningen, 2010

Vos, Dr.P.C. Paleografie van het Waddenzeegebied. Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2009.

Waterbolk, H.T. Wonen op de Wadden: 1500 jaar boerderijbouw op onbedijkte kwelders. . Waddenacademie-KNAW. Leeuwarden, 2010.

Bijlage 1. Passage uit brief van provincies aan Minister Schultz, 13 december 2011

Het Regiecollege Waddengebied zien wij als de vertegenwoordiger van de in het gebied optredende overheden. Wij willen dit college dan ook betrekken bij het tot stand komen van het Uitvoeringsprogramma. Verder biedt dit College een platform aan de directeur van het Waddenfonds voor het bereiken van afstemming en synergie. De jaarlijkse rapportage van het Waddenfonds is onderwerp van gesprek in het RCW.

De onafhankelijke kwaliteitscommissie

Zoals overeengekomen in het Bestuursakkoord (artikel 7) informeren wij u hierbij over de wijze waarop een onafhankelijke kwaliteitstoets van de voorstellen die leiden tot besteding van de middelen uit het Waddenfonds door de Waddenprovincies wordt vormgegeven. Door de Tweede Kamer is bij motie verzocht om bij de uitoefening van de taken de nodige waarborgen voor onafhankelijkheid in te bouwen en door middel van een externe commissie de onafhankelijke deskundigheid te waarborgen. Hierin wordt voorzien door de instelling van een Onafhankelijke Kwaliteitscommissie. Formeel wordt de commissie aangehaakt bij de gemeenschappelijke regeling, maar door de wijze van samenstelling is haar onafhankelijkheid gewaarborgd.

De Commissie zal bij de opstelling van het vierjarig Uitvoeringsprogramma, de vaststelling van de jaarprogramma's en bij de evaluatie een voorname rol spelen. Vooraf zal haar inbreng bestaan uit de toets van het concept Uitvoeringsprogramma aan de doelen in de Wet op het Waddenfonds en het Bestuursakkoord, en de toetsing van het jaarprogramma aan het Uitvoeringsprogramma. Parameters zijn daarbij doeltreffendheid en doelgerichtheid op de doelen van het Waddenfonds en de realiseerbaarheid van de programma's binnen de gestelde termijnen en middelen. Door een meerjarige benadering van programmering en de wens tot minder versnippering van projecten, zal de toetsing verschuiven van het beoordelen van individuele projectbeschikkingen naar het beoordelen van de meerjarige programma's, jaarprogramma en evaluaties. Op deze wijze kan de commissie mede vooraf haar oordeel geven over de doelmatigheid en doeltreffendheid van de bestedingen uit het fonds. Op basis van de jaarlijkse verslaglegging en evaluatie zal de Commissie zich een oordeel kunnen vormen over de wijze waarop het Waddenfonds in het verslagjaar is bestuurd en wat de bijdrage is van de uitkeringen uit het Waddenfonds aan de gestelde doelen. De Commissie is daarmee van groot belang bij de vaststelling van het meerjarige karakter middels het Uitvoeringsprogramma, én bij de vaststelling en evaluatie van het jaarprogramma, wat een vertaling is van de meerjarige programma's in de activiteiten en projecten voor het betreffende jaar.

Voor de samenstelling van de Commissie denken wij aan vijf leden, met deskundigheid op de terreinen economie, ecologie, energie, bestuurlijke- en bedrijfsmatige processen en controlling/accountancy. Formeel zullen de leden door het bestuur van het Waddenfonds worden benoemd. Om de onafhankelijkheid te garanderen denken wij aan een systeem van voordracht van leden: één lid voor het beleidsterrein ecologie door de Natuurorganisaties, het regionale bedrijfsleven voor

één lid energie en economie, één lid voor de beleidsterreinen toerisme en cultuurhistorie (werelderfgoed) door de brancheorganisaties en door de drie Waddenprovincies gezamenlijk, twee leden voor de velden bestuurlijke processen, controlling & accountancy en bedrijfsmatige processen. Zoals gebruikelijk worden vooraf profielen en functie-eisen opgesteld waarlangs leden worden geselecteerd. De Commissie kiest uit haar midden een voorzitter. Het samenspel tussen het bestuur van het Waddenfonds, de uitvoeringsorganisatie en de onafhankelijke kwaliteitscommissie op basis van taken en verantwoordelijkheden borgt de onafhankelijkheid, draagvlak en professionaliteit van de besteding van de middelen.

Bijlage 2. Lijst personen waarmee is gesproken

- Alblas. W, regiodirecteur Vereniging Natuurmonumenten
- Berkhuizen. A, directeur Waddenvereniging
- Bosch. A.L, zelfstandig adviseur
- Burger. Mw. A.M, DG ministerie van EL&I
- Dankert. R, voorzitter Denktank Waddenacademie
- Derksen. W, hoogleraar Bestuurskunde
- Dorp. Mw. I van, medewerker Economie en Ecologie in Balans, Eemsdeltaproject
- Enemark. J, secretaris CWSS
- Erkelens. P. van, dijkgraaf Wetterskip Fryslân
- Es. K. van, programmaleider Rijke Waddenzee en Deltaprogramma
- Feijen. R, medewerker DLG [Waddenfonds]
- Gräper. Mw. Fl., secretaris SER-NN
- Herber R, hoogleraar RUG
- Jorritsma. J, voorzitter RCW
- Kampen. Mw. M van, vh burgemeester van de gemeente Wieringen
- Kimkes. Mw. J., directeur Samenwerkende Bedrijven Eemshaven
- Koster. M., recreatie sector
- Kuijpers. Chr, DG ministerie I&M
- Lenis. A., medewerker provincie Noord-Holland
- Meijer. Mw. L, secretariaat RCW
- Olf. H, hoogleraar RUG H. Pilat, directeur St. Waddengroep
- Ploeg. W.v.d., gedeputeerde provincie Groningen
- Schokker. Mw.T, gedeputeerde provincie Friesland
- Scholten. M,(WUR, directeur Imares)
- Smeele. Q, medewerker vereniging Natuurmonumenten
- Smit. N, medewerker provincie Groningen
- Sterken. Mw. J, medewerker Kamer van Koophandel
- Verhulst. J, regioambassadeur, ministerie van EL&I
- Visser. J, burgemeester Terschelling
- Waalkens. H.E, voorzitter St. Waddengroep
- Werven. G. van, directeur Energy Valley

Bijlage 3. Lijst met gebruikte afkortingen

- AIO Assistent in Opleiding
- DLG Dienst Landelijk Gebied
- CWSS Common Waddensea Secretariat
- GS Gedeputeerde Staten
- EL&I Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
- EU Europese Unie
- EV Energy Valley
- I&M Infrastructuur en Milieu
- KNAW Koninklijke Academie voor Wetenschappen
- MER Milieu-effect Rapportage
- NGO Non-Governmental Organisation
- NM Natuurmonumenten
- NWO Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
- PRODUS Project Duurzame Schelpdiercultuur
- PRW Programma naar een Rijke Waddenzee
- RvdW Raad voor de Wadden
- RCW Regionaal [Regie] College Waddengebied
- SCP Sociaal-Cultureel Planbureau
- SER NN Sociaal-Economische Raad Noord-Nederland
- UNESCO United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation